

KRYMICA

Bielaruskaja Narodnaja Hazeta

Vychodziť u aŭtorki i piatnicy.

ŠALTINIS

Hety numar maje 8 bačyn.

№ 23-24 (732-3).

Cana 10 ct.

VILNIA, 22-25.III.1940 h.

Hod vydańnia X X I I.

Padpiska na hod — 5 litai, na patihoda — 3 lity.

Zahranicu — ŭdvaja daražej.

Abviestki: za 1 mm u tekście 40 ct, za tekstam 30 ct.

Adresas red.-adm.: Vilnius, Pylimo g-vė 1—2,
tel. 28-32

Adres red. i admin.: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2.

Redakcyja i administracyja adčyniena 10—14 hadz.

Redaktor pryjmaje 9—10 hadz.

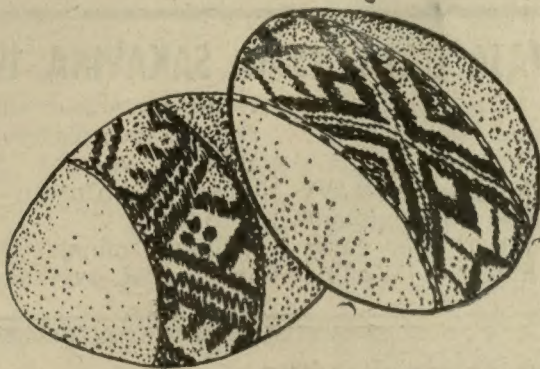
VIALIKDZIEŃ I SUČASNAŚĆ

Užo ŭ samym paniaćci sučasnaści kryjecca žmien-naść, niastałaść, bo kali jość sučasnaść, dyk musila być i dalokaja ci niadaŭniaja mi-nuŭščyna i musić być taka-ja-ž budućynia. Čalaviek, choć z natury svajej žadaje niečaha niažmiennaha, pa-stajannaha, ale dziela sva-jej słabaści i ahraničanaści hetkaha šukaje ŭ žmiennym i dačasnym.

Prypaminajecca mnie na-stupnaje zdareńnie. Było he-ta niekalki hadoŭ tamu ŭ Vilni. Hladzieŭ ja ŭ vakno kniharni św. Vajciecha, dzie byŭ vystaŭleny strojny abraz Chrysta pierad Sanhedry-nam. Kala mianie pajavila-sia vilenskaja, „nabožnaja“ babulka, jakaja tak-ža za-choplivałasja henym abra-zom. Jana hladziela i ho-lasna klała żydoŭ, Chrysto-vych sudździaŭ. Paniesla jaje žmiennaje pačućcio nie-naviści. Na sutnaść henaha abraza—na Chrysta, piera-poŭnienaha luboŭju i bliž-niaha i Boha, jana susim nie zvaračvała ŭvahi. Jana sa-ma jakraz rabiła toje, za što tak sardečna praklinała henych Chrystovych sudź-dziaŭ. Henaja žančyna tak pastupała ŭ imia praŭdy, u imia niejkich, pavodle jaje razumieńnia, vysokich, nie-paruśnych pryncypaŭ, tolki što nia tam, dzie treba ich šukała i nia tak, jak treba, ich razumiela. Hetak pastu-pajuć mnohija, mnohija, a moža i bolšaść ludziej. Čuje ŭ sabie čalaviek patrebu nia-žmiennaj, nieparuśnaj praŭ-dy, ale šukajuć jaje šmat u čym mylajecca i dziela hetaha nie znachodzić jaje.

Hetaj słabaści čalavieka mahutna prociŭstaŭlajecca i henuju słabaść abaračvaje ŭ siłu Vialikdzień, ŭskrašeńnie Chrystova. Voś užo druhaja tysiača hadoŭ idzie ŭ kaniec,

jak adbylosia vialikaje, ta-jomnaje zdareńnie pieramo-| reńnie paŭstańnia Chrysta z

Usim svaim Padpiščykam, Čytačom i Supracoŭnikam ščyraje pažadanie VIASIOŁAHA ALLELUJE

pierasyłajuć

Redakcyja i Administracyja

„K R Y M I C A“

Pavažanym Kooperataram, Dastaŭščykam
i Kljentam — z akazii Vialikodnych Świat —
najlepšyja pažadanni pamysnaści składaje

LIETŪKIS
Addzieť u Vilni

Сябраў і Кліентаў сваіх з Вялікодным Сьвятам
шчыра вітае

Беларускі Спажывецкі Коопэратыў ў Вільні
„Каліна“

Vielmi Pavažanych svaich Siabroŭ, Kljentaŭ
i Supracoŭnikaŭ z Vialikodnym Światam ščyra vitaje

Vilenski Kooperatyŭ
„RŪTA“

Svaich Pavažanych Kljentaŭ z Vialikadniem
vitaje

S-ka
„AUŠRA“, B. Kulys

pamioršych, a siły svajejja-no nia tracić. Naadvarot — jano zdabyvaje niejkija no-vyja matyvy i kraski, niej-kaje naviejšaje i šviažejšaje značeńnie, razciaršvajućy ūsio dačasnaje i žmiennaje i idućy čalavieku nasustrač jaho niaŭchilnych imknień-niaŭ da niažmiennaha, vieč-naha i absalutnaha.

I jakich-ža tolki zakidaŭ viaki nia stavili faktu ŭskra-šeńnia Chrystovaha, staraju-čysia razbić samuju jaho sutnaść? Isnavala hipoteza zvyčajnaha abmanu (aposta-ly vykrali z hrobu ciela Chry-sta i puścili pohalasku ab jaho ŭskrašeńni), i hypote-za, apiortaja na psychopatyi, (hańbiačaja na kryży śmierć Chrysta pašla taho ūsiaho, što jon rabiŭ i što abiacaŭ, tak padzieila na psychiku jaho viernych, što mnohija z ich mieli časam mamenty halucynacyi, im časam zda-vałasia, što jany spatykali ŭvaskrośšaha Chrysta i što jany navat havaryli z im) i hipoteza ab tym, što Chry-stus susim nie pamior na kryży, a tolki samleŭ i jaho hetkaha pachavali ŭ hrobie, a jon tam ačuchaŭsia i daj-šoŭšy da siabie, adapchnuŭ kamień i vyjšaŭ z hrobu, a varta hetaha i nia prykmie-cila. Tymčasam navukova-ja krytyka vykazala ūsiu biezpadstaŭnaść i štučnaść hetych hipotezaŭ i sam fakt Chrystovaha ŭskrašeńnia da-lej astaŭsia jašče bolš ma-hutnym i nieparuśnym.

Praŭdzivaja navuka sapraŭ dy akazvaje vialikija ŭstuhi jak relihii ahułam, tak i he-tamu asnaŭnomu relihijnamu faktu—uskrašeńniu Chrysto-vamu. Voś choć-by heta. Niedasiahalny rozumu fakt uskrašeńnia Chrysta ščyl-na lučycca z inšym chryścijan-skim dohmatam, z dohma-tam uskrašeńnia niekali ūsich

pamioršych ludziej. Jasna, što sam rozum hublajecca ũ hetaj tajnicy i navat susim prad joj pasuje. Tymčasam sučasna fizyka prycho dzie tut rozumu na vyručku. Najnaviejšaja fizyka calkom žmianila tradycyjny pahlad na materyju. Materyju zvyčajna daŭniej razumieli, jak niešta „poŭnaje,“ „praciahlaje.“ Tymčasam heta tolki tak my jaje vyabražajem. Akazvajecca, što materyja heta jak-by „vuzly“ roznych enerhijaŭ, jakija tolki dzie nia-dzie papieratykany ziarniatkami masy (protony, elektrony). Vučonyja fizyki kažuć, što ũsia materyja paŭstała z švialta i sama ũ sabie jana poŭnaja dzivaŭ, hodnych Boha-Tvarca, i poŭnaja biazupynnaha ruchu. Jasna, što pry takim paniaćci materyi zlučeŭnie, dušy z ciełam užo nie napatykaje na takija vialikija, jak daŭniej, trudnaści. Duša biezpasredna spałučajecca nia z masaj, ale z enerhijami, jakija viažuć ziarniatki masy. A enerhija svajej pryrodaj heta užo niešta blizkaje da dušy. I pry hetkich paniaćciach jak fakt uskrašeŭnia Chrysta, tak i budučeje ũskrašeŭnie čalavieka, zrazumieć užo šmat lahčej, tymbolš, što i Chrystova cieła pašla jaho ũskrašeŭnia było praślaŭlenym, adučnoŭlenym i takim-ža budzie cieła i naša pašla jaho ũskrašeŭnia.

Voš-ža materyja pierad našymi vačyma, u švialte fizyki, vyzvalajecca z niažyvoha šablonu, jaki my ũvažali za adziny mahčymy dla jaje, i pierachodzić roznyja stadyi ũ kirunku da švialta.

Slovam, Uskrašeŭnie Chrystova heta toj absolutnamahutny stup u žvėci čalavieka, jaki, siarod ludzkoj pastajannaj žmiennaści i niaštaści, jošć henaj žmiennaści i niaštaści aporaj i rehulataram. I biada čalavieku, kali jon ab hetym zabyvajecca. Tady chaosu i zabureŭniu niama i kanca.

Naša sučasnaść vymoŭnym hetaha dokazam. Ale i siaŭnia Vialikdzieŭ žyvie izačynaje pavoli vynuracca z hlybiŭ sučasnaaha chaosu i zamiašaŭnia na šviecie i čalaviek siaŭniašni pačynaje tak-ža pavoli da jaho tak ci hetak žviartacca. Tak napryklad Francyja, jakaja jašće ũčora słyła z svajej biazbožnaści, z svajho klasyčnaha niepryznaŭnia Vialikadnia, siaŭnia prostaj darohaj da henaha švialta, vječnaha Vialikadnia viartajecca badaj u koŭnaj halinie svajho žyćcia. Hišpanija, ũčora zaska-

ruzłaja ũ formie i zabyŭša jasna ab sapraŭdnym, žyvym Vialikadni, praz žorstkuju chatniuju vajnu, siaŭnia jaŭna budu je svajo lepšaje, novaje žyćcio, uhladajučysia ũ vječny, poŭny praŭdy, žmiest Vialikadnia. Hitleraŭskaja Niamieččyna jašće ũčora tak rašuča barołasia z Vialikadniem Chrystovym, ciapier jaŭna henuju baračbu lahodzie i siaŭnia užo vialikadzie narady z Apostalskaj Stalicaj ab naładžaŭni dobrych suadnosinaŭ, ab nabližeŭni svajho žyćcia da Vialikadnia.

Bielaruski Narod tam, u Savietach, dzie z pryncypu nie pryznajecca Chrystovy Vialikdzieŭ, vierym, tak-ža dačakaje Vialikadnia. Niama tam ciapier Vialikadnia Chrystovaha, henaha kazaŭ-by sonca nadpryrodnaha, ale jošć tam vyraznaje imknieŭnie da sonca pryrodnaha — da paradačnaha, etyčnaha žyćcia. A heta pieršy šah da švialta praŭdy absalutnaj, da Uskrašeŭnia Chrystovaha.

I ahułam usio henaje siaŭnia kryvavaje zamiašaŭnie na šviecie, heta niepamyl-naja daroha da Vialikadnia, heta daroha, jakaja niaŭchil-na vialikadzie da praŭdy Uskrašeŭnia, bo-ž i Chrystus da svajho Vialikadnia išoŭ praz ciarpieŭni, praz muki, praz kryž, praz Golgotu...

A. S—ki

HISTARYČNAJA DATA 25-ha SAKAVIKA 1918 HODU

Prad 22 hadami, pašla razva-łu carskaj Rasiei, razam z inšymi narodami i bielarusy ũznialisia da niezaležnaha žyćcia. Vykazali jany heta svajo žadaŭnie prad usim švietam dnia 25. sakavika 1918 hodu. — Dzieŭ he-

ty dla bielarusau astaŭsia histaryčnym na zaŭsiody, jak pieršy zryŭ da volnaha žyćcia, zryŭ ulaścivy koŭnamu zdarovamu narodu.

Sioleta minaje ad hetaha času dvaccać dva hady..

BIELARUSKI CENTR ũ LIČVIE

ũ paniadzielak 25-ha sakavika ũ zali III-aj Dziarž. Himnazii Daminikanskaja vul. 3, ładzić

II Kancert Bielaruskaj Piešni

u vykanaŭni

Miešanaha i Žanockaha Choru Bielaruskaha Centru

pad kiraŭnictvam P. Rodzieviča i O. Fiodaravaj.

ũ mižčasie pakazany budzie

sceničny abrazok J. Kupały

Pačatak kancertu a hadz. 19-aj.

„**NA PAPASIE**“

Bilety ad 0.50 da 3.00 litaŭ.

(UVVAH: Čytajcie „Bieł. Chroniku“ na bač. 8).

Šviata prabudžeŭnia i žyćcia

Viasna, viasna krasna na ũvieš švialt...

Hetaje čaroŭnaje slova, niekim tajomnym, dziŭnym akordam hrymieć i zvonkim recham adhukajecca na strunach čalavieka i ũsiaje žyvučeje pryrody.

Hetaje, poŭnaje čaroŭnaha žmlestu slova, slova viasna niečym tryvožyć našy sercy, našy šlachotnyja pačućci, a adnačasna ũspakajvaje, dajućy našym dušam roskaš, tvoryć cudnyja vobrazy ũ našym vyabražeŭni ulivaje hlybok i žmiest charastva, charastva moža jašće niaabačanaha, niačutaha, ale adčuvanaha dušo, sercam.

Ulivaje jana — viasna našym sercam, uslej našaj istocie duchovaj i fizyčnaj niezrozumleluju enerhiju, jakaja padryvaje čalavieka i ũslu žyvuju pryrodu da žyćcia i tvorstva, da charastva, jakoje žlivajecca ũ adzin akord z charastvom usiaje prabudžaŭnia i pulsujučaj pryrody.

Sila viasny chapaje našy dušy, akrylivaje ich duchovaściu i pieranosić u krainu časaŭ tajomnaści, charastva i hlybokaha pieražyvaŭnia duchovaha. Pieranosić u krainu cudnaj, anielskaj symfonii, jakuju tvoryć usia pulsujučaja pryroda.

Čym bolš čalaviek zbližany da pryrody, čym čašćiej z joj kontaktujecca duchova, tym hlybiej i pryhažej adčuvaje prabudžaŭnia žyćcio, tym macniej reahuje na pacalunki lahodnych kasulkaŭ vialianaha soniejka; taho soniejka, jakoje prabudžaŭnia sa snu i miarćviačy ũsiu absalutna pryrodu; taho soniejka, jakoje žiaŭlajecca pieršaj pryčynaj žyćcia, pieršym varunkam uskrašeŭnia.

I tamu ũsia žyva je pryroda, načale z daskanalym stvareŭniem — čalaviekam radasna vitaje Viasnu-Sonca. Čym-ža vitaje jana cioplyja padmuch i viasny, piaščotnyja kasulki sonca?

Vitaje ũsimi svalmi zmysłami, uslej šlachotnaj istotaj, radasnym sercam. Vitaje novym žyćciom, adradžeŭniem, paŭnatoj burlačaha žyćcia.

Jakaja cudnaja i suładnaje harmonija panuje ũ kosmosie! Jak usio maje svajo tempo, svoj čas, svaje zakony. Jak adno druhomu ni ũ čym nie pierakadžaje, Jak usio rehularna i pravilna vykonyvaje svajo zadaŭnie! Jak u dobra skanstruavanaj mašynie — gigancie koŭnaje kolca, koŭnaje šrubka pravilna spaŭniaje svaje funkcyi, kab ũvieš gigant moh asiahnuć svaju metu, spaŭniać svajo vialikaje zadaŭnie.

Jaki-ž musić być mudry Tvarec gigantu — kosmosa, jaki tak umieła skanstruavaŭ i puściŭ na vječnaje funkcyjanavaŭnie svoj tvor!

Bačym, jak koŭnaja kamorka arhanizmu i koŭnaje cieła niearhanyčnaje vykonyvajuć normalna i rehularna svaje zadaŭni, kab celašć mahla tvaryć cudnuju harmoniju, absalutnaje suładździe i vječnaje žyćcio — ruch!... Čalaviek — mikroskopl-naja častka vialikaha kosmosa i jon jošć patrebnaj šrubkaj u gigancie — sušviecie.

Mala taho, Tvarec pastaviŭ ja-

ho na čale ũsiaho svajho stvareŭnia, zraziŭ jaho zlučvom vječnym, jakoje lučyć tvareŭnie Božaje z samym Boham.

I tamu čalaviek, jak daskanaty tvor pryrody, navat padšvioda adčuvaje niejkuju silu, jakaja dzieić na jaho pasredna i biezpasredna. Dzieić soncam, dzieić viasnoj — žyćciom.

Jak-ža cudna i mudra zharmonizavany švietapahlad chryšćijanski z pahanskim, filozofičny z prymityŭnym, pryroda z pravami božymi, symbolizm z reačaiščaj. Jak usio razam tvoryć cudnuju, čaroŭnuju i patrebnuju dušu čalaviečaj symfoniju! Kruhavarot Sonca pierachodzić u fazu viasny, prabudžaŭnia pryrodu da žyćcia. Symbolična biaručy, adbyvajecca baračba žyćcia z miarćviačaj, švialta z ciemraj-panuraščaj, choładu z ciapłom. Heta mamenty pryrodnaja — fizyčnyja.

Ale ũ hetym šviecie viasny vystupajuć silniejšyja mamenty, mamenty nadpryrodnaja. ũ hety dzieŭ, z punktu hledžaŭnia chryšćijanskaha, adbyłasja rašu-čaja baračba i tryumfalnaja pie-

Biełaruskaj pieśni sława!

Biełaruskaja pieśnia heta apora i lustra isnawańnia biełaruskaha narodu, jak asobnajacy, na pracahu celych stahodździaŭ. Palityčny zaniapad narodu adbiŭsia i ŭ jahonaj pieśni, jakaja šybka pačata adnak prabivacca ŭ šyroki šviet, jak tolki narod zbudziŭsia nanava da žyćcia. Na hetym poli paŭazyli zasluhi ŭžo šmat ludziej, jak biełarusaŭ, tak i čužyncaŭ. Adny z ich żyvuć i tvorać dahetul. Uspomnim tut dla prykładu takija prožviščy, jak Rahoŭski, Šymkus, Hałkoŭski, Hrečaninaŭ, Košyc, Hajvoronŭskij, Hryniewicz, Jevieć; nia żyvuć ŭžo siańnia: Brzys, A. Stepovič, Uładzimierski i inš.

Z vykanaŭcaŭ biełaruskaj pieśni za apošni dziesiatk hadoŭ uspomnić treba Chor Biełaruskaha Studenckaha Sajuzu ŭ Vilni pad kiraŭnictwam R. Šyrmy, Chor Bieł. Instytutu Hasp. i Kultury — pad kir. A. Stepoviča, solist tenar M. Zabejda-Sumicki (našpiavaŭ na hramafonnyja plitki 10 biełaruskich narodnych pieśniaŭ) i sučasnyja dva chory — miešany i žanocki — Biełaruskaha Centru ŭ Ličvie pad kir. P. Rodzieviča i O. Fiodaravaj.

Asobnaja hrupa pracuŭnikaŭ nad biełaruskaj pieśniaŭ heta pracuŭniki Savieckaj Biełarusi. Adny z ich pracujuć nad biełaruskaj pieśniaŭ jak takoj, inšyja-ž pracuŭniki motyvy hetaje pieśni vykarystyvujuć na tvory

bolšyja, jak suity, symfonii, opery. Z džviuma operami pažnajomim našych čytačoŭ na padstavie samych-ža savieckich žaroŭtaŭ. Aprača hetych operaŭ, apracavany ŭ Savieckaj Biełarusi inšyja opery; adny z hetych operaŭ, jak „Taras na Parnasie” — Aładava, i muzyčnyja apracoŭki Terraŭskaha da piesaŭ „Kastuś Kalinoŭski”, „Karjera Bryzhalina”, „Panski Hajduk” — i inš., dzieła palityčnych mamentau, siahońnia žniaty z savieckaha repertuara. Inšyja-ž — tam-ža — hety repertuar zapaŭniajuć; siudy zalicyć treba opery: „Michaś Padhorny” — Cikockaha, „Kvietka ščašćia” — Turankova, „Kaciaryna” — Ščahtova, „Dryhva” i inš., a tak-ža balety: „Saŭlavieć” — Krošnera i „Traktarysty” — Kabaleŭskaha.

Z pamiž dziejnych kampazytaraŭ savieckich treba uspomnić: Turankova, Aładava, Lubana, Drejzina, Cikockaha, Pałonskaha-Padkavyrava, Bahatyrova, Procharava, Ancava i cely rad inšych, nie nazyvujućy ŭžo tutzu sim mnohaličnych krytykaŭ, pedahohaŭ i tysiačy kiraŭnikaŭ bolšych i mienšych choraŭ pa siolach i haradoch. — Usie hetyja ludzi siańnia pracujuć ŭžo nad biełaruskaj pieśniaŭ.

Addajma-ž pašanu hetaj pieśni i my, pažnajma čaho vartaja heta pieśnia i što ab joj kažuć ludzi, jakija hetu pieśniu tak ci hetak ŭžo pažnali.

Ad. Klimovič

Biełaruskaja muzyka*)

Biełaruskaja muzyka, jak voŭkalnaja tak i instrumentalnaja, u šviecie muzyčnym blizu zusim niaznanaja. Navat dla bolšaści sučasnych znaŭcoŭ muzyki narodaŭ slaviŭskich jość jana dahetul *terra incognita*. Nie apublikavana dahetul anivodnaja praca ab biełaruskaj narodnaj muzyce.

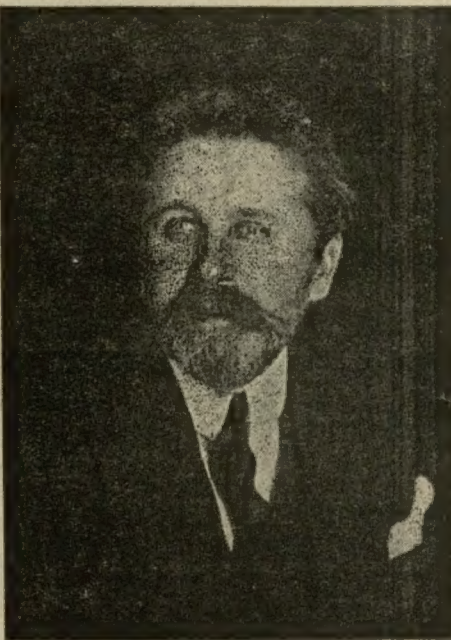
U svaim časie, u pradvajenaj Rasiei, kali na cely šviet hry-

pieśnia była nikomu niaznanaja. Usiu biełaruskaju muzyku reprezentavali tolki džvie narodnyja pieśni: „Čamu-ž mnie nia pieć” i „Ci nia dudka maja”, katoryja byli ŭklučany ŭ staŭy repertuar choru Slaviŭskaha.

Pieršy zbornik biełaruskich pieśniaŭ, sabrany Zinaidaj Rodčenko, vydadzieny byŭ tolki ŭ vosiemdziesiątych hadoch minulaŭ stahodździa, u sto hadoŭ pa vychadzie pieršych zbornikaŭ pieśniaŭ rasiejskich. Kali ŭšled za hetym pakazaŭsia druhi zbornik viedamaha biełaruskaha etnografa E. Ramanava, rasiejskaje hramadzianstva tak mała viedała nia tolki ab pieśni biełaruskaj, ale i ab samaj Biełarusi i jejnym paŭažeńni gieografičnym, što viedamy krytyk i historyk muzyki M. Ivanov dziŭiŭsia ščyra, jak moh Ramanau zapisać pieśni biełaruskija ŭ hubernijach vilenskaj i horadzinskaj.

Hety samy Ivanov adnak kaža, što pracy Rodčenko i Ramanava ŭpiaršyniu žviarnuli ŭvahu rasiejskaha muzykalnaha hramadzianstva na bahactva biełaruskaj narodnaj muzyki, na jejnaje niavymožnaje charastvo i prašćinuju.

A adnak značna raniej, čym pakazalisia pieršyja zborniki narodnych biełaruskich pieśniaŭ, melodyi hetych pieśniaŭ šyraka vykarystyvalisia šmat jakimi polskimi i rasiejskimi kampazytarami. Lohka dašukacca ŭplyvaŭ biełaruskaj narodnaj muzyki ŭ Maniuški. M. Karłovič piša „Litouŭskuju Rapsodyju”, abasnavajuju całkom na biełaruskaj narodnaj pieśni. Vialiki rasiejski kampazytar Hlinka (rodam z

Prof. A. Hrečaninaŭ

mieli chory Slaviŭskaha, Galicyna, Archangielskaha i inš., popularyzujućy rasiejskaju muzyku dasťoŭna na celym šviecie, kali blizu ŭ koŭnym rasiejskim horadzie možna było spatkać ukrainskaju operetku, a pieśnia ukrainskaja apanavała ŭsiu ta-žočasnuju Rasiju, biełaruskaja

*) Artykuł hety pachodzić z časopisu clesna papieredžvajućych apošniuju vajnu — R e d.

ramoha dabra, praŭdy nad złom, niapraŭdaj; adbyłasia raŭčaja, z pieramohaj, baraćba Chrysta z hrecham za dušu čalaviečstva, jakaja na zaŭsiody vyzvaliła z niavoli i ciemry viečnaj. Ad hetaj pary pačynajecca novaja era čalaviečstva, jakoje apynulaŭsia ŭ Civitae Dei, a viečnym i spraviadlivym Valadarom jaha staŭsia pieramožca — laureat — Chrystus. Ad hetaj pary zatryumfavała žyćcio nad śmierciaŭ, viečnaja svaboda, vola ducha — nad niavolaj.

Hetu mahutnaść Božuju, hetaje vyzvaleńnie duchovaje, jakoje dzieić biełaruskaj i praz siły i abjavy pryrody, dobra adčuvaje čalaviek, a asabliva toj, jaki celaje svajo žyćcio ciesa bytuje z pryrodaj.

* * *

Našy prodky, nia budućy jšče chryścijanami, ale tvoraćyja supolnaje žyćcio z pryrodaj, na jaje cudnym ulońni, jak-ža hlybaka adčuvajali niejkuju dziŭnuju siłu. Tuju siłu, jakaja viečna na ich dzieła i rehulavała žyćcio

fizyčnaje i duchovaje. Čuli tuju siłu, a tamu jaje šanavali i paklanialisia joj, bajalisia jaje i krylisia pierad joj. Stvarali dla toj siły kult, malilisia jej i zaklinali jaje magičnymi slovami, gestami i znakami. A z usiaho hetaha, z hetaj prymityŭnaj relihii, jaje kultu, my siańnia majem bahaty i cenny folklor, narodnuju tvorčaść, jakoje daje šviadočstva hlybini, uražliwaści pačućciovaści i charastva dušy našych prodkau i ich mudraj filozofii.

Tolki treba ŭmieć čytać hety folklor, tolki treba chacieć zahlybicca ŭ dušu našych dziadoŭ i pradziadaŭ, hutaračy z imi ščyra na pryźbie ŭ dni vialikodnyja, a pierakanajemsia, jakaja mudraja filozofija i hlybokaja relihija kryjecca ŭ ich dušach i rozumach. Usia heta mudraść i aryhinalny švietapahlad niedastupny dla „ašviečanych”, bo jon nie drukavany. Relihija chryścijanskaja, padadziennaja im ŭ čužoŭ, niezrozumiełaj formie, heta zvyčajnaja formalnaść, jakuju treba vyko-

nyvać jak zahad vałasny, abo pavietaŭ.

Hetyja dziaduli i babuli majuć svaju relihiju, jakaja zakareniena ŭ ich dušach, u ich sercach, u celaj ichniaŭ istocie. Voš heta relihija, hetyja zakony i rehulujuć žyćcio nutranaje adzinak, siemjaŭ i hramadztva. A ci hetaja relihija, padyktavanaja pravami natury, biełaruskaj samym Boham, znachodzićca ŭ kalizii z normami etyčnymi, pryznanymi i dyktavanymi chryścijanstvam? Nie!

I tamu šviata Vialikdzien — chryścijanski i šviata Viasny — pahanskaje mocna zharmanizany ŭ pryhožuju symfoniju šviata pieramohi i žyćcia.

Jak-ža pryhoža elementy pahanskaha švietapahladu lučacca z chryścijanskimi symboličnymi? Na hetuju temu možna bylo b pišać celyja tomy, jak duša naša, duša biełarusa vykazyvaje mnoha charastva i bahactva mastackaha ŭ paru vialikodnych šviat.

Skolki ŭ abrađavaści Vialikodnaj, u folklor — jość mudraści, hlybokich mamentau relihiŭnych,

mastactva rečaistaha i ŭjaŭleńna, muzyki i t. p. Usio heta švidča ab dalikatnaści, bahactvie i niazvyčajna tvoraćy dušy biełarusa ad najdaŭniejšych časou. Bolš čym kali, u hetuju paru razkašujucca zmysly i pačućci estetyčnyja biełarusa, čaho inšyja narody i plamiony na takim uzroŭni kulturnym stajaćyja nia majuć!

Voš choć-by ŭziać taki pryklad. Bielarusa kaža, što ŭšchodziaće Soniejka u pieršy dzień Vialikadnia radujecca, śmiajecca, skača, tancuje, a svajimi pramiennykami abyjmaje i caluje Uskrošaha Chrysta.

Hetaki vobraz pryhožu moža stvoryć tolki poet. A tut stvorany jon narodom, narodom niavučonym, ale bahatym dušoŭ. Voš-ža bahaćciem hetaj dušy biełaruskaj pačynajuć siahońnia zachoplivacca: dasledčyk etnograf, muzykolog, litarat, mastak — i naležna acenivać.

Vialikdzien — heta šviata žyćcia i tvorstva čalavieka i ŭsiaje pryrody.

M. P—č

Smalensčyny), uvažany ahluna ũ Rasiei za pieršaha, katory tvorčasć svaju asnavau na narodnaj muzycy, jak ciapier akazvajecca, mataryjaŭ dla svaje tvorčasći čerpaŭ nie z rasiejskaj, ale z biełaruskaj narodnaj tvorčasći. Najcikaviejšaje jość adnak toje, što Hlinka vykarystaŭ dla svaje tvorčasći nie vokalnuju (piesiennuju) narodnuju tvorčasć, jak napr. Maniuška, ci Karłovič, ale instrumentalnuju, pajmienna—melodyi dudy. Varta tuŭ paznajomicca z hetym prastarym užo, siahoŭnia nia ũžyvanym, biełaruskim muzyčnym instrumentam. Duda składjecca z skuranoha miaška, u jakim znachodziacca try dziurki z datasavanymi da ich tryma dudkami. Praz pieršuju, najkaraciejšuju i najpraściejšuju, dudku dźmuchaŭsia ũ miašok pavietra, dźvie inšyje — na kancy rasšyranyja i ũbok zakryŭlenyja, służyli dzieła vydavaŭnia hukau. Boľšaja z hetych ihrajučych dudak, h. zv. „rahaŭnia“, pry vyciskaŭni pavietra z miaška, uščiaŭ ihraŭ adnu basovuju notu. Na fonie hetaha basovaha tonu dudar ihraŭ melodyju na druhoj dudcy, jakaja nazyvaŭsia „žalejkaj“.

Siahoŭnia na vioscy biełaruskaj dudy užo spatkać nia možna, ale aŭtor hetaha artykułu, žyvučy na šviecie užo siomy dziesiatok hadoŭ, dobra pamiataje nia tolki tyja časy, kali dudu byŭa blizu adzinym muzyčnym instrumentam na vioscy, ale i vielmi šmat melodyjaŭ, ihraŭnych na hetaj dudzie, na cełaje žyćcio astalisia ũ pamiaći chłapca, chciwa łoviačaha kožnuju pačutuju melodyju.

Nikoli nie zabudusia svaich uražaŭniaŭ, kali dziaciukom budučy trapiŭ u teatry na operu Hlinki „Žyćcio za cara“. Užo pieršaja melodyja hetaj opery pakazaŭsia mnie tak znajomaj, svajej i blizkaj, što tolki pa zbudžeŭniu z pieršaha ũražaŭnia, dadumaŭsia, što jana paprostu pazyčana Hlinkaju z motyvaŭ biełaruskaj dudy. Melodyi dudy prabivajucca ũva ũsiej hetaj

opery, a zdarajucca jany i ũ inšaj opery Hlinki, „Rušan i Ludmiła“. Vielmi častaje ũ Hlinki paŭtaraŭnie tej samaj melodyi ũ tonacy na kvartu vyšej, jość biazumoŭnym uplyvam dudy: dudar heta robić vielmi časta, stasujučysia da ũtašcivašći svajho instrumentu.

Pamima adnak hetych šviedamych ci niašviedamych pazykaŭ z biełaruskaj muzyki polskich i rasiejskich kompozytaraŭ, ahuť polskaha i rasiejskaha hrana-

ruskija narodnyja melodyi i popularyzavać ich na koncertach, praz radio i ũ presie. U Savieckaj Biełarusi pačali miž inš. pracavać jak kampazytary: Prakofieju, Nikolski, Aładaŭ, Turankou, u Vilni — prof. Hałkoŭski i nia-božčyk Uładzimierski, u Varšavie — Kazura, zahranicaj—Hrečaninaŭ (u Francyi), Košyc i Hajvoronski (Ameryka). Jak žbiralniki i popularyzatary biełaruskaj muzyki zastyli ũ Vilni (da 1939h.) Ryhor Šyrma i G. Cytovič.

Asablivyja zasłuhi dla muzyki biełaruskaj pałażyŭ viedamy kampazytar A. Hrečaninaŭ. Majučy niazvyčajnaje vyčućcio ducha narodnaj melodyi, Hrečaninaŭ stvaryŭ ceły rad mastackich harmonizacyjaŭ biełaruskich narodnych piešniaŭ. Piešni hetyje ũ harmonizacyi Hrečaninava nia tolki nia traciać charakteru narodnaha, ale charakter hety vystupaje ũ ich jašče z boľšaj vyraznašćiu, kampazytar, praz mastackaje apracavaŭnie, byccam uvypuklaje, padčyrkivaje narodny koloryt piešni. Niekatoryja biełaruskija piešni ũ apracavaŭni Hrečaninava, jak „Pierapiotka“, „Pierad Piatrom“, „Rajok“—heta paprostu daskalnaly ũzor muzyki hetaha rodu.

Nia ũstupajuć Hrečaninavu i niekatoryja apracavaŭni biełaruskaj narodnaj piešni prof. K. Hałkoŭskaha, viedamaha Vilenskaha kampazytara i muzyčnaha dziejača. Aprača kolkidziešiaci biełaruskich narodnych piešniaŭ apracavanych prof. K. Hałkoŭskim dla choru, viedamyja tak-ža i šče jahonyja dźvie narodnyja suity—„Duda“ i „Kachaŭnie“—a tak-ža rad piešniaŭ na slovy biełaruskich paeťau. Jak vučau Rymskaha-Korskaha, hetaha mastaka ũ apracoŭcy narodnych melodyjaŭ, prof. K. Hałkoŭski hłybaka ad-

čuvsje ducha biełaruskaj piešni i ũ svaich muzyčnych apracavaŭniach umieje hetaha ducha całkom addać.

Što datyča žbiraŭnia i zapisaŭnia biełaruskaj narodnaj piešni i jaje popularyzacyi, dyk u Zach. Biełarusi boľšyje zasłuhi na heta pałażyŭ R. Šyrma. Chor biełaruski sarhanizavany Šyrmajem i pad jahonym kiraŭnictvam časta vystupaŭ u Vilni, zadziŭlajučy słuhačoŭ bahaćciem i pryhoštvam biełaruskaj muzyčnaj tvorčasći.

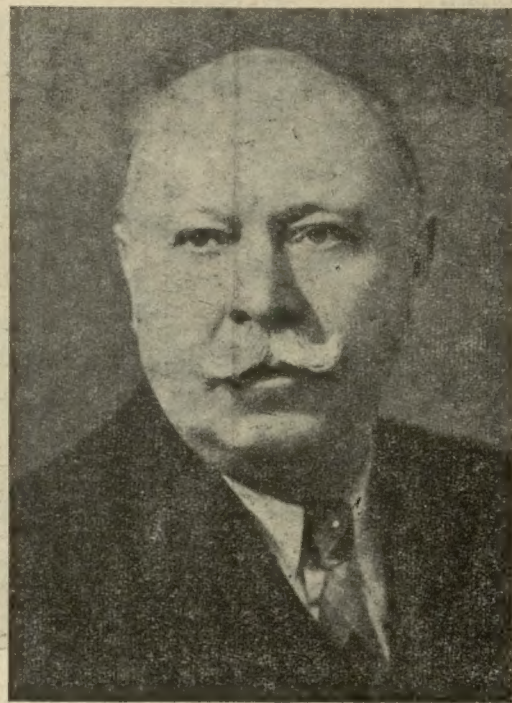
Nie pačuvsjusia na siłach u karotkim artykule dać cełuju i padrabiaznuju charakterystyku biełaruskaj narodnaj muzyki. Znajducca, biazumoŭna, u budučyni daskaŭata abaznanyja z hetym pradmietam fachoŭcy, i heta zrobiać. Majej zadačaj jość tolki zachvacić da paznajomleŭnia z biełaruskaj piešniaj tych, kaho pytaŭni muzyčnyja cikaviać naahuť, a asabliva pytaŭni muzyki narodnaj.

Biełaruskaja narodnaja piešnia ũstupaje polskaj piešni, kali jdzie ab żyvašć, rasiejskaj—kali jdzie ab stychiŭnašć i šyrokašć, nia maje tak-ža romantyčnaj vybuchovašći muzyki ukrainskaj, pieravyžšaje adnak tvorčasć hetych narodaŭ u sensie tonkašći vyražeŭnia, ślachotnašći i hłybini pačućcia, tak-by skazać hłybini i žmiastoŭnašći melodyjaŭ.

U biełaruskaj narodnaj muzyčnaj tvorčasći, čašćiej jak u tvorčasći inšych narodaŭ, adčuvsjajem ducha starašvieččyny, šmat, vielmi šmat piešniaŭ biełaruskich atrymali my ũ stanie blizu niažmienenym jašče z časou pahanskich.

Burnyja padziei našaj ery zaciorli indyvidualnyja asablivašći narodaŭ, pamiašali narody miž saboj praz uzajemnyja ũplyvy, abiazformili ichniaje praŭdzivaje prastaroje abličča. Ale toje, što žhinuła ũ haradoch, miastečkach i na abšyrnych raŭninach, toje acaleła ũ hłuchich zakutkach lasoŭ i baťot kraju.

VIAČASŁAŬ BAHĐANOVIČ

Prof. A. Košyc

dzianstva muzyčnaha ab biełaruskaj narodnaj muzycy ničo nia viedau. Stan hety tryvaŭ aŭ da časaŭ pavajennych, kali histaryčnyja padziei radykalna žmianili varunki žyćcia i adnosiny palityčnyja na biełaruskich ziemlach.

Ciapier zacikaleŭnie biełaruskaj muzykaj uzrastaje. Žjaŭlajecca ceły rad kampazytaraŭ, apracoŭvajučych i popularyzujučych biełaruskiju narodnuju tvorčasć, i, što najvažniejšaje, žjaŭlajucca ceły rad amatarau i prafesyanataŭ, jakija pilna pačali žbirać i zapisvać biełaruskija narodnyja melodyi i po-

viedać kožnamu ziemlarobu pierad pačatkam viašnianych rabot u poli i ab hetym raskažam korotka na padstavie viestak atrzymanych u Vilenskim addziele Lietūkis'a, dziakujučy laskavašći dyrektara hetaha Addziełu hram. inž. Bertašius'a.

Vot-ža na padstavie hetych viestak Lietūkis užo prystupaje da pradukavaŭnia takich haspadarskich rašlin, jak: jačmieŭ, avios, kaniušyna (bielaja, čyrvonaja, švedz-kaja), cimafiejka, kastryca łuhavaja, (festuca pratensis), lnianoje siemia. Ideja takoha pradukavaŭnia adsievaŭ u tym, što dobry ũradžaj moža być tolki z dobrej siaŭby i što dobraja siaŭba tolki taja, jakaja vyrasła nia ũ lepšych klimatyčnych i haspadarskich varunkach, čym varunki našyje. Stasavać hetkaje nasieŭnie z samych selekcyjnych stancyjaŭ abyjšlosia b vielmi doraha i tamu Lietūkis daje siejać heta nasieŭnie na adsieŭ paasobnym haspadarom na padstavie umowy. Padrobnija informacyi ab hetym dajuć rajonnyja

ahranomy. Tyja-ž rajonnyja ahranomy vydajuć pašviedčaŭnia, na padstavie jakich kožny haspadar moža atrymać sa składu Lietūkisa vybranaje da zasievu nasieŭnie i adpaviednaje da jaho ũhnajeŭnie. Važna viedać, što adnaho hatunku nasieŭnia, napr. aŭsa, łubinu i h. d., možna vybirać na absiejeŭnie nia mienš jak na adzin hektar pola, uvieš-ža ũradžaj hetkaha adsievu Lietūkis zabiraje ũvosieni da siabie nazad pa canie na 15 prac. vyšejšaj, čym ceny na volnym rynku.

Skazana byŭo užo, što pad adsievy treba davać adpaviednyja štučnyja ũhnajeŭni. Vot-ža treba viedać, što sioleta, z pryčyny vajennych trudnašćiaŭ u pryvozie takich ũhnajeŭniaŭ, volny rynek budzie tolki na ũhnajeŭni azotnyja i kalijnyja, a na ũhnajeŭni fosfarnyja tymčasam buduť zaviedzieny niekatoryja ahraničeŭni. Pajmienna, fosfarnyja ũhnajeŭni buduť mahčy atrymoŭvać (kuplać) ziemlaroby: 1. pad uspomnienyja užo adsievy, 2. pad cukrovyja i karmovyja buraki, 3. na štučnyja

„Lietūkis“ i ziemlarobstva

„Lietūkis“ heta centrala ziemlarobskich kooperatyvaŭ Litvy. Paŭstała jana ũ svaim čacie z spałučeŭnia kooperatyvaŭ z fachova-ziemlarobskimi arhanizacyjami. Z časam usiu ašvietuju dziejnašć ziemlarobskuju ũziała na siabie Ziamielnaja Pałata, a Lietūkis na vioscy staŭsia tolki centralaj haspadarska-ziemlarobskaj. Heta znača ziemlarob pradaje praz Lietūkis usio, što ũ svajej haspadarcy vyrabić i praz toj-ža Lietūkis kuplaje ũsio, što sabie patrabuje, napr. hazu, cukar, sol, usia-kuju haspadarskuju snašć i mašyny, štučnyja hnai, siaŭbovaje nasieŭnie i h. d., adpaviedna da pary hodu i da inšych varunkau. Heta handlovy blok haspadarskaj dziejnašći Lietūkis'a.

Aprača hetaha Lietūkis viedzie pracu haspadarska-dašledčuju. Važna ab hetym

„Ja biełaruskuju narodnuju piešniu białziernu lublu— jana bahataja, niaščerpnaja skarbica charastva“...

Spamiž kampazytaraŭ, jakim apošnja 20 hod pryjšlosia pra-
żyć z zachodniaha boku Ryžska-
je miaży, nihto dahetul tak
plodna nie papracavaŭ dla bie-
larskaj pieśni, jak prof. K. Hał-
koŭski. „Prychod Hałkoŭskaha
u biełaruskuju muzyku byŭ wiel-
mi karyсны: jon adrazu vyvieŭ
piešniu našu z ramak prymity-
vu. Pieršyja-ž harmonizacyi jaho
jašče u 1928 h. ŭniešli šviežaść,
vyški artyzm. Napisaŭ Hałkoŭ-
ski, pačynajučy ad 1928 h., 4
harmonizacyi dla žanockich na-
rodných choraŭ, 22 aradžeroŭki
dla nievialikaha miešanaha cho-
ru, 17 dla vialikaha, 2 dla muž-
čynskaha, 12 solovych narod.
piešniaŭ z akompanjamentam
fortepjano, pieravažna dla vyso-
kaha hołas (Z.-Sumicki), i 2 na-
rodnyja suity: „Duda“ i „Ka-
chańnie“. Nia spyniŭsia Hałkoŭ-
ski na narodnych aranžement-
tach. Jon pieršy u nas na Za-
chadzie daje muzyku da paezii
Kupały, Kołas, Jasakara. Jaho
svabodnaja tvorčaść składajecca
z 5 cioch romansaŭ, 3-och due-
taŭ i adnaho vokalnaha kvarte-
tu. Aprača taho suite „Kachań-
nie“ arkiestravana kampazyta-
ram dla choru i symfoničnaha
arkiestru. („Letapis“, vierasień
1939).

Heta ŭsio majučy na ŭviecie,
redakcyja naša, prystupajučy da
vydania hetaha numaru „Kry-
nicy“, delehavała da Pavažana-
ha Profesara svajho supracou-
nika Mgra J. Šutoviča, jaki i
pravioŭ niżej padadzienuju hu-
tarku—red.

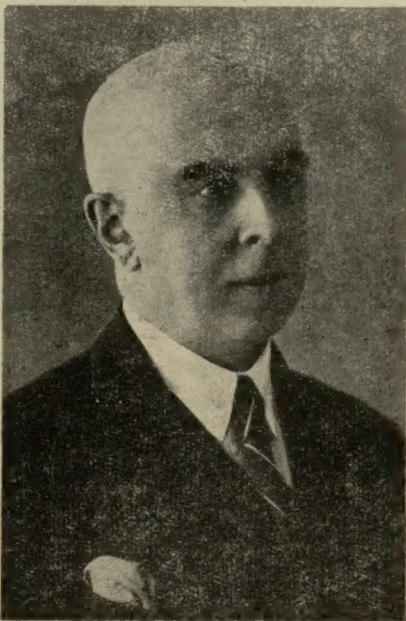
* * *

— Pavažany Pan Profesar, jak
viedama, doŭha pracuje nad
biełarskaj narodnaj piešniaj,
stvarajučy bahaty ŭkład u bie-
larskuju muzyčnuju kulturu.

— Tak, pracavaŭ i pracuju i
treba nad joju pracavać. Ja
białziernu lublu hetuju pie-
niu, pryznaju joj vialikaja var-
taści. Biełarskaja narodnaja

piešnia jość bahataja, niaščerp-
naj skarbica charastva, svaim
žmiejstam vyražaje jana bahać-
cie duży narodu.

I dalej pradaŭžujučy svaju ci-
kavuju hutarku, Pavažany Pra-
fesar ščviardžaŭ: — Biełarus-
kuju narodnuju piešniu charak-
taryzuje roznastajnaść i mno-
hahrannaść muzykalnaha žmie-

Prof. K. Hałkoŭski

stu. — Temy biełarskaj narod-
naj pieśni čakajuć jašče svajho
ŭniaćcia bolšymi muzykalnymi
formami: symfonijami, symfo-
ničnymi paemami i t. p. Na
hetym hruncie jašče mnoha
pradstaic cikavaha i ŭdziačna-
ha tvorstva.

Havoračy ab šyrokich mah-
čymaściach kampazytaraŭ dla
pracy z biełarskaj narodnaj
piešniaj, Prof. Hałkoŭski prypa-
minaje dačynieñni biełarskaj
narodnaj pieśni da biełarskaj
mastackaj literatury, jakaja ras-
šyraje i ŭzmacniaje henyja mah-
čymaści dla kampazytaraŭ praca-
vać nad biełarskaj piešniaj:

— U biełarskaj mastackaj
literatury jość bujnyja imiony
(Kołas, Kupała, Pušča, Trus,

TVORČAJA PIERAMOHA KAMPAZYTARA I TEATRU

„Michaś Padhorny“ u Teatry opery i baletu BSSR

Prajšoŭ hod, kali my bačyli
operu „Michaś Padhorny“ u sta-
roj redakcyi. U tym vyhladzie
opera nie mahlá zadavolić nas
z pryčyny niedaskaŭšaści lib-
retta, adsutnaści dramaturhična-
ha ražvićcia, statyčnaści dziei.
Akramia taho, z-za niavopyt-
naści pastaŭšyka, muzyka ope-
ry zatušoŭvalasia.

Minuŭ hod, i my ŭbačyli no-
vuju redakcyju opery „Michaś
Padhorny“ E. Cikockaha u pa-
stanoŭcy režysera Złatahorava.

Libretto opery skaročana na
džvie karciny (zamiest raniej-
šych 6 ciapier ich u opery 4),
adnačasna ŭzmocniłasia drama-
turhičnaja linija spektakla. As-
naŭnyja persanaży — Michaś i
Marysia, stali sapraŭdy haloŭny-
mi hierojami i atrymali pravil-

naje vyrašeñnie u spektakli.
Abraz Aniščuka, jaki zaslaniaŭ
Michasia u pieršaj redakcyi,
zaraz adyjšoŭ na druhi plan.
Narodnaja masa, jakaja była
pasyŭnaj, ciapier stala dziej-
ničajučaj, dapamahajučaj vyra-
šać asnoŭnyja prablemy spek-
takla.

Asnoŭnaje u opery — heta
muzyka, na razhladzie jakoj i
nieabchodna pierš za ŭsio spy-
nicca. Muzyka opery „Michaś
Padhorny“ padkuplaje svajej
šчыraściu i ciaplinioj. Melodyč-
naja linija wielmi jarkaja i jana
arhanična žviazana z biełarus-
kim folkloram.

U opery vykarystany papular-
nyja biełarskija narodnyja pie-
śni: „Siahoñnia ja tut, a zaŭtra
pajedu“, „Vyjdu ja u sadzik“,

Tank, Arsienjeva), jakich tvory,
abasnavanyja na narodnych ma-
tyvach, pry mastackim zlučeñ-
ni ichnich tekstaŭ z narodnymi
napievami — daduć u budučyni
bahaty plon dla muzyčnaha žan-
ru — ramansu.

— Panie Profesar! Vilenska-
je biełarskaje hramadźianstva
čuła ab Vašym šlachotnym na-
miery napisać biełarskuju ope-
ru pavodle paemy Kołas „Sym-
mon Muzyka“. Ci možna vieda-
ć, što u hetym napramku
zroblena?

— Libretto vialikaj 5-ci akta-
vaj opery, pavodle nazvanaj
paemy Kołas, užo pryrychtava-
na, muzyčnaja apracoŭka pa-
kulšto nie pačata, bo nia spry-
jajuć mnie ciažkija žyćciovyja
ŭmovy, muzykalnaja planiroŭka
užo adnak była pradumana, te-
matyka ŭстаноŭlena, — usia mu-
zyka opery mieła być vytryma-
na u duchu biełarskaha folklo-
ru. Peñnie-ž, pry palepšañni
maich žyćciovyh umovaŭ, na-
mier napisać operu ja zrealizuju.

— Biełarskaje hramadźian-
stva viedaje ab mnohich Vašych,
Panie Profesar, harmonizacy-
jach biełarskich narodnych

piešniaŭ, ab bolšych vokalnych
symfonijach — suitach „Kachań-
nie“ i „Duda“. Jak-by hety-
ja tvory vykarystać dla pub-
ličnaha pakazu?

Na hetaje zapytañnie Pava-
žany Profesar laskava daje taki
adkaz:

— Mnie chacielasia-b u pier-
šuju čarhu pačuć charavuju su-
itu „Kachańnie“, tymbolš, što
akampanijament da jaje užo
daŭno arkiestravana dla viali-
kaha symfoničnaha arkiestra, a
taksama dzieła taho, što samy-
ja charavyja kolektyvy i ich dy-
ryhienty (R. Šyrma, — raniej,
P. Rodzievič, O. Fiodarava —
ciapier dajuć mahčymaści adpavied-
naha vykanañnia. Pry sučasnaj
palityčnaj konjunktury, pry vyso-
kim muzyčnym roŭni litoŭska-
ha žyćcia, dalisia b chiba pa-
mysna zrealizavać našyja na-
dziei choć-by pry radyjofonie.

— Daj-ža Boža! A pakulšto
dziakuju šчыra Pavažanam Profesaru
za takija cennyja slovy
i u kancy žyču pamysnaści i ra-
daści u dalšaj pracy nad skar-
bami biełarskaha narodu.

Mgr. J. Šutovič

sienadžaci i pašbišcy — jak na staryja,
tak i na nova zakładanyja.

Normy fosfarnych ŭhnajeñniaŭ na
nazvanyja mety — nastupnyja:

1. Pad adsievy zboža, cukrovych i
karmovych burakoŭ — na nasieñnie (nie
na samuju bulvu), pad nasieñnie ŭsiakaj
aharodniny, lonu, kaniušyny i luhavych
travaŭ na ha. dajecca: pa dva miaški (ko-
žny pa 100 kłh) ŭhnajeñniaŭ fosfarnych i
adzin miašok ŭhnajeñniaŭ kalijnych.

2. Adnačasna z hetym: azotnaha ŭh-
najeñnia, a) na adzin ha zbožavaha nasieñ-
nia haspadar paviniñn davać adzin miašok
b) na adzin ha nasieñnia burakoŭ — try
miaški, c) na adzin ha nasieñnia luhavych
travaŭ — dva miaški. Pad adsievy nasieñ-
nia lonu i rašlinaŭ matylakvietnych (kaniu-
šyny, harochu, lubinu i h.d.) azotu nia treba.

2. Plantatory samych cukrovych i
karmovych burakoŭ (nie nasieñnia) pa-
vinny atrymoŭvać i davać na adzin ha:
fosfarnych i azotnych ŭhnajeñniaŭ pa try
miaški, a kalijnych — pa dva miaški.

3. Na štučnyja sienadžaci: na staryja,
na ha: fosfarnych ŭhnajeñniaŭ — dva
miaški, kalijnych — paŭtara, azotnych —
ničoha; na zakładanie novych na ha: a)
fosfarnych — try miaški, b) kalijnych —
dva, c) azotnych — ničoha.

4. Na štučnyja pašbišcy: na staryja
na ha: a) fosfarnych ŭhnajeñniaŭ — adzin
miašok, b) azotnych — paŭtara miaška,
c) kalijnych — poŭmiaška; na novyja, na
ha: fosfarnych — adzin miašok, kalijnych —
poŭmiaška i azotnych — ničoha.

Urešcie kolki slovaŭ ab samych štuč-
nych ŭhnajeñniach u Ličvie i ab ichnich
cenach.

Litva siahoñnia nie pradukuje ni-
jakich štučnych ŭhnajeñniaŭ u siabie u
kraju; z-zahranicy-ž pryvoziacca i prad-
jucca:

I. Azotnyja ŭhnajeñni

a) Vapnovaja saletra (kalkio-saletra),
15.5%. Za 100 kłh miašok u m-cy saka-
viku 24.75 lit. (24 lity 75 cent), a z ko-
ž-

nym nastupnym miesiacy — na 0.25 lit
(25 centaŭ) daražej;

b) Sierka - amonnaja sol (H_2SO_4),
20.6%. Za 100 kłh. 25.25 lit. u m-cy sa-
kaviku i na 0.25 lit. daražej z kožnym na-
stupnym miesiacam;

c) Vapna-amonnaja saletra, 16%, za
100 kłh. 22.30 lit.

II. Fosfarnyja ŭhnajeñni

a) Superfosfat, 18%, za 100 kłh.
biez miaška 13.50 lit., z miaškom — 15.00 lit.;

b) Tomasšlak (tomasyna), 18% —
cana jak u superfosfatu.

c) Nitrofoska vysokapracentnaje heta
skladnoje ŭhnajeñnie, jakoje maje u sabie
14% azotu, 14% fosfaru (P_2O_5) i 18%
kalija (potasu). Za 100 kłh. u m-cy saka-
viku placicca 40.20 lit., a za kožny nastu-
pny miesiac dadajecca pa 0.30 lit. daražej.

III. Kalijnyja (potasavyja) ŭhnajeñni

Kalijnaja sol, 40%, za 100 kłh. mia-
šok 21.60 lit. u m-cy sakaviku, z dabaŭ-
kaj 0.25 lit. za kožny nastupny miesiac.

A. K.

„Oj pad dubam, dubam“, „Viasielnaja pieśnia“, „Čyrvonaja kalina“, „Ja tabun ścierahu“ i rad inšych, jakija wielmi ūdała pieraplatajucca z aryhinalnym mataryjałam aŭtara.

Muzyka pieršaha aktu ū asnoŭnym liryčnaja, akramia finału, nasyčanaha surovym dramatyzmam. Pačatak aktu pabudavany na bielaruskaj narodnaj pieśni „Ja tabun ścierahu“, jakaja nadaje jamu sumny liryčny charakter. Cikavana pisana aryja Hanki. Ale pry najeŭnaści dobraha muzyčnaha mataryjału, u joj jość istotny niedachop — niedostatkovaje vykarystańnie vokalnych mahčymaściŭ mezo-soprana (nizkaja testura). Wielmi dołraje ūražańnie pakidajuć chory i plaski, asabliva „Pa harochaŭju, pa jačańniu“, stvoranyja kampazytaram z vialikim majsterstvam. Nieabchodna adznačyć duet Michasia i Marysi, pryčym chvalujučaja tema lubovi, jakaja prachodzić u arkiestry, wielmi dobra dapaŭniaje hetu scenu. Mienš udalasia aryjoza Michasia, dzie znoŭ-taki nia vykarystany mahčymaści śpievaka (nizki i siaredni rehistr), i wielmi mocnaje ūražańnie pakidaje finał akta, u jakim dasiahnuta vialikaje dramatyčnaje napružańnie.

Druhi akt — kułackaje via-sielle — žjaŭlajecca ūdałym va ūsich adnosinach. Vydatnaja, ščyraja muzyka abrađaŭ, pabudavanaja na bielaruskim narodnym folklory, pakidaje wielmi mocnaje ūražańnie. Cudoŭna зроблена aryja Marysi (pačatak aktu), jakaja dobra pieradaje ūnutranaje chvalavańnie i hora biednaj sialanskaj dziaŭčyny, vydadzienaj zamuž za nialubaha, ale bahataha, hrubaha i žorstkaha kułaka Žmitraka Zakreŭskaha.

Treci akt maje ū sabie tak-sama šmat dobrej i, bolš taho, vydatnaj muzyki, ale ū im jość niedachop — niekatoraja a-stanoŭka dramaturhičnaha razvicia spektakla. Najbolš slabaje miesca ū muzycy — pajaŭleń-nie i raskaz Aniščuka, vobraz jakoha, niaŭdały ū dramaturhičnych adnosinach—banalny i schematyčny, nia moh atrymacca jarkim i ū kampazytara. Akramia taho, žnižajecca ūra-žańnie i ad masavych scen, jakija zusim statyčnyja i nia dziejsnyja. Ale adnačasova nieabchodna ūkazać na takija vydatnyja momanty, jak aryja Michasia, scena pamiž Michasiom, Marysij i Žmitrakom.

Čaćvierty akt u dramaturhičnych adnosinach žjaŭlajecca ūzdydnym, jon dobra zaviarša-je operu.

U ahułnym ja jašče raz cha-ču padkreślić, što muzyka Ci-kockaha wielmi dobraja, sapraŭdy opernaja pa formie, jarka ras-kryvučaja vobrazy spektakla.

Nieabchodna spynicca na arkiestroŭcy, wielmi krasačnaj i dynamičnaj. Ale treba taksama ūkazać i na niekatoruju pierahruzku hučańnia arkiestra, što

pahlynaje vakalnuju liniju śpie-vaka. Na heta nieabchodna žviarnuć uvahu kampazytara i dyryžora.

Vialikuju rabotu prarabili pa-stanoŭščyk Zlataharaŭ, mastak Volkaŭ i dyryžor Šnejderman pa pierapracoŭcy opery, paka-zu jaje ū novaj redakcyi.

Pastanoŭščyk Zlataharaŭ bli-skuča spraviŭsia sa svajoj ciaž-koj zadačaj. Muzyka opery cia-pier dachodzić da hledača, ča-ho nia bylo ū staroj pastanoŭ-cy. Vialikaja rabota praviedzie-na z salistami i choram. Na scenie bačyš žyvyh ludziej. Praŭda, z choram jašče nieab-chodna dapracouka, bo ū nie-katorych miescach chor statyč-ny, naprykład, u 1 i 3 aktach.

Dobraje afarmleńnie зроблена mastakom Volkavym, jakomu ū asnoŭnym udałosia pakazać bielaruski pejžaž. Jak na nie-dachop, pakažam niaŭdaľuju carkvu ū 3 akcie. Taksama dobra bylo-b zrabić bahaciej-šymi dekaracyi 2 akta.

Dobra, z vialikim tempera-mentam i mastackim čućciom viadzie spektakl dyryžor Šnej-derman.

Z vykanaŭcaŭ partyi opery nieabchodna adznačyć, pierš za ūsio narodnuju artystku res-publiki L. P. Aleksandroŭskuju, jakaja stvaryła chvalujučy vob-raz bielaruskaj dziaŭčyny-sialan-ki. Dobra ūdajuca joj pieracho-dy ad liryčnaha stanovišča ū napružana dramatyčnaje. Vydat-ny holas dapamahaje joj hlybo-ka raskryć vobraz Marysi. Dob-raje ūražańnie pakidajuć V. Ła-pin, N. Łazaraŭ (Michaś), V. Kalinoŭski, zasł. art. resp. M. Dzianisaŭ (Žmitrok), P. Zasiecki (Martyn), L. Kcitarau (Ihnat Zakreŭski), N. Zubkovič (dzie-siacki), T. Chumarava, A. Buka-łava (Hanka).

Łapin i Łazaraŭ stvaryli poŭ-nacennyja vobrazy Michasia, pryčym u kožnaha heta atry-małasia rozna. Łazaraŭ stvaryŭ bolš mužny vobrazy Michasia. Ale jamu nieabchodna žviar-nuć uvahu na vokalny bok Jamu, jak maładomu śpievaku, treba zaniacca vokalnaj vučobaj, u rezultacie my možam atrymacć pieršaklasnaha oper-naha aktora. Łapin — Michaś bolš liryčny, jon valadaje nie-vialikim, ale pryhožym hołasam. Vydatnaja vokalnaja kultura dapamahła Łapinu stvaryć poŭ-nacenny vobraz Michasia.

Dobra spravilisia sa svajoj ciažkoj zadačaj — stvareńniem vobrazu kułaka — aktory Kali-noŭski i Dzianisaŭ.

U zaklučeńnie chočacca ūka-zać na istotny niedachop amal usich biaz vyklučeńnia akto-raŭ — na drennuju dykcyju.

Na padstavie razhľadu ūsich jakašciej opery „Michaś Pad-horny“ možna zrabić vyvad, što jana žjaŭlajecca kaštoŭnym uk-ladam u savieckuju opernuju litaraturu i varta pakazu na de-kadzie bielaruskaha mastactva ū Maskvie.

Kampazytar A. Bahatyroŭ („JIM“ № 5, 11.11.1940).

Prof. M. Hajvoronŭskij

Opera „Kvietka ščašcia“

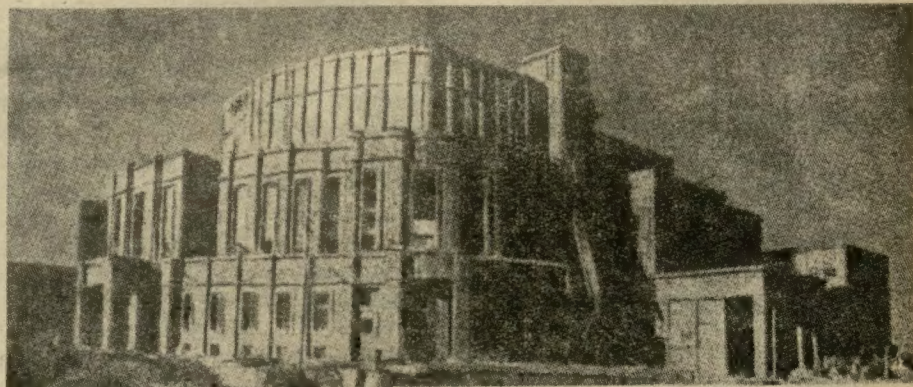
Asnoŭnaj krynicaj, žyviačaj tvorčaš Turankova, žjaŭlajecca bielaruskaja narodnaja pieśnia. Kampazytar plonna pracuje ū halinie apracoŭki bielaruskich narodnych tvoraŭ, a taksama šyroka vykarystoŭvaje narodny-ja intanacyi ū svaich tvorach. U hetym planie vylučajuca jaho tvory — suite na temy bielaruskich narodnych piesieŭ, fantazija na bielaruskija temy, transkrypcy narodnych piesieŭ dla tryo, duchavoha arkiestra, fartejpjana, pjesy dla strunnaha kvartetu, dla arkiestra narod-nych instrumentaŭ, šmat inšych i, urešcie opera „Kvietka ščašcia“.

U asnovu libretta opery „Kviet-ka ščašcia“ pakładziena paetyč-naje narodnaje pavierje ab kviet-cy ščašcia, jakaja rašćvitaje ū noč pad Ivana Kupały. Praz usio žyćcio budzie ščašlivy toj, kamu pašancuje znajści i sar-vać cudoŭnuju kvietku. Spakon viekŭ chłapcy i dziaŭčaty iduć na Kupalle ū les, spadziajučysia znajści svajo ščašcie. A kvietka tak prosta ū ruki nie dajecca, usia lasnaja i vadzianaja nie-čyś achoŭvaje jaje ad čaľavie-čych vačej. Kab pravieści noč, raskładvajuć kasty, naładžvajuć hulni, skačuć praz ahoŭ. Spaj-maje chłapieć dziaŭčynu, zna-

čyć jon jaje sudžany, jaje los, suproć jakoha nie pojdzieš.

Na fonie narodnaha pavierja razhortvajecca nieskladny siu-žet opery. Dzieja adbyvajecca ū 70-ja hody minulaŭha stahodž-dzia, chutka pašla skasavańnia pryhonnaha prava ū toj tryvož-ny čas, kali adbyvalisia dzie-siatki i sotni paŭstańniaŭ sialan, zrazumieŭšych, što ich abma-nuli „vyzvalieli“.

Z sialanskaj dziaŭčynaj Na-dziejka u noč pad Ivana Ku-pału sustrakajecca małady panič Kanrad, syn pamieščyka. Harać kupalskija kasty, skača praz ich moładz. Kanrad spajmaŭ Nadziejku. Jon nia žbirajecca žvizać z dziaŭčynaj svajo žyć-cio, dla jaho heta tolki hulnia, a Nadziejka pa-sapraŭdnamu pieršym mocnym kachańniem pakachała maładoha paniča, svajho sudžanaha, jak dumaje jana. Adnak, sumnieńni nie pa-kidajuć jaje: „Ci možna vieryć panskamu kachańniu“ — pyta-jecca Nadziejka ū siabie. And-rej, brat Nadziejki, razumieje, što jana nie raŭnia pamieščyc-kamu synu, što toj rana ci pozna kinie jaje. Tak i adbyło-sia. Imienna tady, kali małada-ja dziaŭčyna bolš za ūsio ad-čuvaje patrebu ū dapamozie z boku svajho lubaha — jon ad-

Budynak teatru opery i baletu ū Miensku.

varočvajecca ad jaje. Panskija hajduki viažuć Andreja, vykryvajučaha kryvadušnašć Kanrada, chapajuć taksama i Nadziejku, jakaja probuje dapamahčy bratu, ale nadyšoŭšyja sialanie vyzvalajuć ich, prymušajuć uciakać panskiju čeladž. Opera zakančvajecca piešniaj, zaklika-jučaj da paŭstańnia i baračby: „Hej, žbirajciesia, chłopczy žvavyja, na raspravy, na kryvavyja“.

U opery reljefna obrysavany rad žyvyh, jarkich vobrazau. Asnoŭnyja z ich: samaaddana kachajučaja prostaja sialanskaja dziaučyna Nadziejka; mužny žyćciaradasny Andrej, budučy pravadyr sialanskich paŭstańniau; pamieščycki syn Kanrad — špieščany i galantny, za źniešnim loskam jakoha kryjecca źmianaja duša; pastuch Mikita, dabradušny stary; Chryścinka, siabroŭka Nadziejki — naiŭnaja dziaučyna, jakaja vieryć u zababony; pamieščyk — despat i cynik, jaki blahaslaŭlaje syna na šlach viaskovaha Don-Žuana.

Vyklučna vialikaja ŭ opery rola narodnaj masy, pakazanaj u raznastajnym stanie: to niastrymna-viasiołaj, to hnieŭna ŭstryvožanaj, zataiŭšaj šmiarotnuju pahrozu svaim pryhniatnikam.

Libretto opery (aŭтары — P. Broŭka, P. Hlebka, O. Barysevič) maje rad biazumoŭnych vartašciej. Aŭтары adčuli lohki, kazačny „elfavy“ kalaryt narodnaha padańnia, jakoje lažyć u asnovie siužeta, i z adpaviednym taktam pabudavali raźvićcio dramy, pakinuŭšy kampažytaru mahčymašć stvaryć jarki narodny spektakl. Z boku struktury opera pabudavana pradumana i symetryčna. Jana składajecca z 3-ch aktaŭ i prologa. U prologu zaklučan kazačny sens opery. Heta — son pastucha Mikity, jakomu śnicca fantastyčny malunak razhułniačystaj siły ŭ Ivanavu noć.

Miž pieršym i trecim aktami prachodzić hod. U Kupalskuju noć adbyvajecca zaviadzka dramy i ŭ takuju-ž noć, praz hod, zatapyvajecca ŭ hraz „kvietka ščaćia“ Nadziejki — adbyvajecca razviazka jaje niadoŭhaha kachańnia. Pramiežny druhii akt pakazvaje paniavolnuju pracu sialan u pamieščyckim majontku, niaprymirmyja sutyčki intesaŭ dvuh klasau, jak-by ašviatlaŭčy pramieńniem biazlitasnaj žyćciovej praŭdy samaaddanaje kachańnie Nadziejki.

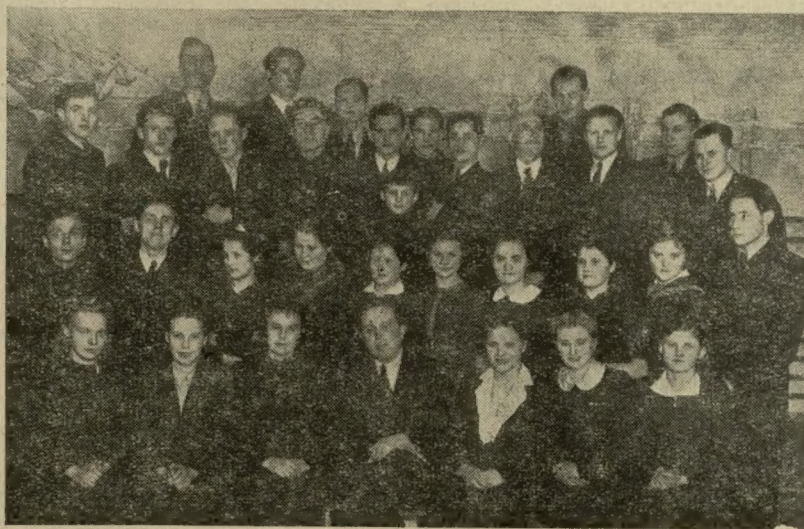
Vializarnuju rolu adhyryvaje ŭ muzyčny opery biełaruskaja narodnaja pieśnia i taniec, vykarystanyja kampažytaram cytatna i intanacyjna.

U svaim imknieńni lapotezi-ravać i jarčej adčianić rysy narodnašć asnoŭnaha vobrazu opery — Nadziejki — aŭтары libretta raskryvajuć hety vobraz u arhanyčnym spałučeńni z pryrodaj, źviazaŭšy dušeŭnyja pierazyvańni Nadziejki z malunkami pryrody, da jakoj jana žviartajecca, jak da žyvoj istoty. Muzyka opery dapańniaje i

Hutarka z dyryhientam biełaruskaha choru hram. Piotram Rodzievičam

Udaŭlja vystupleńni Miešana-ha Choru Biełaruskaha Centru ŭ Vilni na kancercie i ŭ radyjo vyklikali siarod bieł. hramadziaństva zacikaŭleńnie asobaj dyry-

nu siarod fachovych znatakoŭ. Žurnalistyčny abaviazak prynu-kaje nas dać hramadziaństvu infarmacyi ab hram. P. Rodzieviču. Voš-ža my znajem i pada-

Miešany chor Biełaruskaha Centru pad kir. P. Rodzieviča

hienta hetaha choru hram. P. Rodzieviča. Šmat chto pytaje: chto heta hety hram. P. Rodzievič. A nadta mała chto na vilenskimi hruncie bližej jaho zna-je. Pačynajuć ab im niekatoryja ŭžo havaryć jak ab čaradzieju, bo pad jaho kiraŭnictwam, za karotki čas novasahhanizavany chor, jak pad uzmacham čaradziejskaj pałački, pašla niekalkich repetycyjaŭ tak zašpiavaŭ, što zachapiŭ nia tolki publiku, slu-chajučuju jahonnych vystupleń-niaŭ, ale zdabyŭ i dobruju ace-

jom, što hram. P. Rodzievič he-ta jašče małady čataviek, ra-dziŭsia ŭ 1906 h., što žyvie ŭ Vilni ciapier na pravach emi-hranta, choć faktyčna žjaŭlajec-ca poŭnapraŭnym hramadziań-nam, bo bački jaho rodam z Mejšahoŭ pad Vilniaj. Znajem jašče... ale... heta viestki z roz-nych krynic, dyk kab nie pa-pašci ŭ siło mahutnaj siańnia ciotki-plotki, pojdziem da jaho samoha, pahavorym, zapytajem i napišam...

Znachodzim hram. Rodzieviča

raźvivaje hetu pejžažna-liryčnu-ju nakiravanašć siužeta. Ščyra, strymana i z hustam rysuje kampažytar tajamničuju mahut-našć lesu (chor „Oj, boru moj“ u pieršaj dziei), soniečny, pra-siaknuty ptušynym homanam pejžaž (scena Chryścinki i Na-dziejki ŭ druhaj dziei), liryku i paeziju biełych biarozak, da jakich žviartajecca Nadziejka ŭ momant vyšejšaha dušeŭnaha ŭzdymu, imknučysia znajsci spačuvanie svaim pierazyvań-niam (aryja Nadziejki ŭ druhaj dziei). Asnoŭnyja personaży opery pakazany ŭ aryjach, ary-jozach i piešniach. Kampažytar nie baicca zamknutych oper-nych epizodaŭ, form *da capo* i kupletnych pabudoŭ. U opery jošć što špiavać vykanaŭcam: kampažytar pakazvaje dobraje razumieńnie vokala, jasnuju i plastyčnuju melodyju.

Narodnaja masa charaktary-zavana žanravymi scenami, cho-rami i tančami. Vydutny źmie-šany chor u pieršaj dziei „Oj, rana na Ivana“, sapratydy na-rodny, зробleny z vialikaj unu-tranaj napružanašćiu chor „Za-hudzi ty, bura, ŭ poli“ u dru-hoj dziei i zaklučny hnieŭny chor, zaklikajućy da paŭstańnia i baračby: „Hej, žbirajciesia, chłopczy žvavyja“. Nieadnarazo-va ŭžyvaie aŭтар plasavyja in-tanacyi. U opery vykarystany papularnyja narodnyja tancy —

„Juračka“, „Lavonicha“, „Taŭ-kačyki“ i intanacyi inšych mienš vialomych tancaŭ. Razhornu-tym tancavalnym finałam za-kančvajecca pieršaja dzieja.

Bujniejšymi instrumentalny-mi epizodami opery žjaŭlajucca ŭvertura napisanaja ŭ formie sonatnaha allegro z niekatorymi adstupleńniami — na dvuch narodnych temach, i ŭstupy da druhaj i treciej dziei. Haloŭna-ja tema ŭvertury — kupalskaja pieśnia „Oj, rana na Ivana“ nie-adnarazova vykarystana ŭ ope-ry. Heta niby svajeasablivye lejtmatyŭ narodnaha padańnia, jakoje lažyć u asnovie siužeta. Kampažytar nie prytrymlivajec-ca systemy lejtmatyŭnych cha-raktarystyk. U opery amal nie sustrakajucca asocyjacyjnyja melodyčnyja suviazi miž pa-asobnymi epizodami. Niešmat-likimi vyklučeńniami žjaŭlajuc-ca apaviadańni Chryścinki pra rusalak u druhaj dziei, jakoje supravadžajecca pajaŭleńniem temy pieśni rusalak z prologa, i pajaŭleńnie intanacyi ŭtonča-na-pačućiovej melodyčnaj cha-raktarystyki Kanrada ŭ treciej dziei, pierad jaho duetam z Na-dziejkaj.

U radzie epizodaŭ opery kampažytar pakazvaje šviežašć harmaničnaha myšleńnia i jar-kašć instrumentoŭki. Harma-ničny bok i arkiestroŭka ŭmie-ła vykarystany dla stvareńnia

pry pracy na repetycyi choru ŭ zali Biełaruskaje Prohimmnazii. Praca idzie poŭnaj paraj, a ŭ rehienta aŭ pot na łobie, ale voš maleńki pieraryŭ i biarem jaho na pytki.

— Dajcie, kali laska, heta dla presy, krychu ab sabie viestak? — My ŭžo viedajem, kali vy ra-dzilišsia, skul Vašy bački pachod-ziać, ale chacieli-b viedać, dzie Vy prabyvali, pracavali i h. d. —

— Što-ž — havoryć nam hram. P. Radzievič — prabyvaŭ ja daŭ-hi čas u Navahradčynie, tam pracavali maje bački, tam ra-dziŭsia, tam vučyšsia, spačatku na vioscy, pašla ŭ himnazii ŭ Navahradku, dzie spatkaŭsia z viedamym bieł. dziejačam a. ar-chimandrytam F. Abrantovičam. Dziakujućy hetamu spatkańniu znajšoŭ svoj biełaruskii šlach, a pašla trapiŭ u Varšavu ŭ him-naziju da Zakorńnikaŭ Maryja-naŭ, da katorych naležyć a. F. Abrantovič.

— Čuli my, što Vy žjaŭlaje-ciesia vučniam slaŭnych bieła-ruskich muzykaŭ i kampažyta-raŭ prof. St. Kazury i prof. St. Rutkoŭskaha?

— Tak, žyŭ ja niekalki hod ŭ Varšavie i studyjavaŭ u Kan-servatoryi na pedahahičnym ad-dziale, dzie jakraz navučaŭ prof. Kazura, a prof. Rutkoŭski vioŭ chor. U Varšavie pašla adbyvaŭ ja i vajennuju pavinnašć, a pa rekructvie kiravaŭ choram u Varšaŭskim radyjo-paŭku i ŭ Vyšejšaj Vajennaj Škole. Na he-

jarkich fantastyčnych malunkaŭ i vobrazau ci nastrojaŭ, zviaza-nych z pryrodaj. Imienna ŭ prologu, hetym zhustku narod-naj fantastyki, harmonija i ar-kiestr najbolj krasačnyja i vy-nachodlivyja. Tut skarystany ŭvieš arsenal harmaničnych srodkaŭ, uzakoniennyh ruskaj opernaj klasykaj dla abrysoŭki fantastyčnych malunkaŭ, — ce-łatonnaja gama, pavialičanyja tryhučy, chady na tryton i h. d.

Tradycyja narodna - kazačnaj opery byli zakladzienny ŭ ruskaj muzyčny jašče Hlinkam i pra-dolžany Rymskim-Korsakavym, uplyvy pejžažnaj vyjaŭlenčaści i muzykalnaj movy jakoha viel-mi prykmietny na opery Turan-kova. Za apošnja hody mno-hija saviieckija kampažytary za-chapilišia historyka-hieraičnaj i historyka-bytavoŭ operaj, adsu-nuŭšy na zadni plan narodna-fantastyčnuju tematyku. Miž tym, fantastyka zusim nie pie-raškadžaje stvareńniu realistyč-nych vobrazau — i časta — ras-kryćciu socyjalnych kanfliktaŭ na prykladzie asabistaj trahiedy. Opera „Kvietka ščaćia“, vylučajec-ca ŭdała znojdzienym pie-raplacieńniem narodna-kazač-nych, bytavych, pejžažnych i socyjalnych elementaŭ. I heta jašče raz pačviardžaje plonnašć pavarotu sovieckich kampažyta-raŭ da falkloru. A. Karpovič (Z „LitM“ № 7, 3.III.40).

nym stanovišty by try hady. U Varšavie jašče prajšoū kurs režyserska dramatyčny i pašla pryjechaū u Vilniu. Tut bližej satknušia z bielaruskim pišmieńnikam Vincukom Advažnym Marjaninam, i z bielaruskim nacynanalnym rucham. Pisaū navat krychu ū „Chryścijanskuju Dumku.“ Ciažkija, adnak žyćciovyja abstavy prymusili pryniać pasadu arhanistaha ū Vialikaj Bierastavicy ū Horadzienščynie i ja ražvitašia z Vilniaj.

— Jak ža-ž žylosia ū Bierastavicy? Čuli my, što Vy mieli tam dobry chor, z jakim vystu pali ū 1939 h. na žjezdzie choraū i zaniali adno z pieršych mesc.

— U Bierastavicy by ništo sabie chor, choć matarjał by syry, špievaki byli pieravažna z viaskovaje moładzi, nia znali notaū, ale lubili špiavać, asabliva, jasna, lubili bielaruskija pieśni. I dziela taho na žjezdzie choraū, u jakim prymała ūdzial 60 choraū z roznych staron i m. Vilni, my zašpiavali adnu piešniu polskuju i adnu bielaruskuju: „A ū poli viarba“, izdabyli dobruju acenu.

— A jak idzie praca ū chory Bielaruskaha Centru?

— Dobra. Jošć dobryja špievaki, maładzja, lubiać piešniu i ciapier voš pryhataūlajemsia ūžo da II Kancertu, na 25-ha sakavika, i da vystupiernia ū radyjo ū hety-ž dzień.

— Nia budziem tady pieraškadžać. Žadajem usiaho najlepšaha, udačy, razrostu choru, nu i kab u svaim krai dola nia byla mačychajl... Reporter

Bielaruskaja chronika

Bielaruskaja vialikodnaja radiopieradača i Kancert bielaruskaj pieśni. 25-ha sakavika (Vialikadny paniadziak), jak ūžo viedama, adbudziecca Druhi Kancert bielaruskaj pieśni. Miesca i čas hetaha Kancertu viedamy ūžo našym čytačom z asobnaj abviestki ū papiarednim i hetym numary „Krynicy“, a tak-ža z ašišaū na vulicach i placoch m. Vilni. Dadajma da hetaha, što punktualna a hetaj-ža samaj 19-aj hadzinie, z Vilenskaha radyjofonu, na fali 560 m., pačniecca bielaruskaja vialikadnaja radio-pieradača: sloūna — muzyčny abrazok „Bielaruskija valačobniki“, u apracavaŋni D-ra J. Maleckaha. Pieradača heta patryvaje praz poūhadziny, znača da hadz. 19 m. 30. — Ūčasniki Kancertu, jakija zahadzja pryduć u zalu z vykuplenymi biletami, buduć mahčy prasluchać hetu radiopieradaču na miescy. Dziela taho publika ū sobskim intarese pavinna prychodzić na Kancert zahadzja.

Nabaženstva dla Vilenskich bielarusau katalikoū praz Vialikodnyja šviatki nia spyniajecca, h. zn. jak na pieršy, tak i na drugi dzień šviata adbudziecca normalna a hadz. 10-aj u Kašciele šv. Mikalaja.

VOKAM PA ŠVIECIE

Sustreča Hitlera z Mussolinim
U min. paniadziak 18 h. m. nastupila nieabvieščanaje napierad spačkanie Hitlera z Mussolinim na italjanskaj hraničnej stancyi Brennero. Razam z svaimi šefami byli prysutny pry sustrečy ministry: Ciano, Ribbentrop i italjanski ambasadar u Londynie Bastiniani. Da hetaj sustrečy ahulna pryviazajuć vialikaje značenie, choć ab čym tam byla hutarka—ničoha aficyjalna navedama.

Žmiena ūradu ū Francyi— stalasia faktam. Ūrad Daladier'a padašia ū adstaūku. Adstaūka pryniata. Misiju tvarehnia novaha ūradu atrymaū mnoharazovy ministr Paul Reynauld.

Uzmocnienaja dziejnašč vajennych lotčykaū na zach. froncie pačalasia ū sobotu min. tydnia. Niemieckija lotčyki hetaha dnja zbombardavali anhlickuju vajennuju bazu ū Scapa Flow. Ū adkaz na heta anhlickanie ū aūtorak 19 h. m. zbombardavali niemieckuju vajennuju bazu ū Horum na vostravie Sylt. Niemcy-ž, jak sami ab hetym abviaščajuć, za hetu sprobu zrabili 20 h. m. druhi nalot na Scapa Flow i calkom jaje zbombardavali.

Aryšty ū Paryży francuskich profesorau u apošnich dniah žviarnuli na siable ūvahu hramadzianstva ūšich krajoū. Prožviščy profesorau nie apublikoūvujucca; viedama tolki, što jany apošnim časam žviartalasia pišmienna da premjera Daladier'a i inš., a tak-ža vykazvalisia pierad studentami, što Francyl nima sensu viašci vajnu. Francija, jakaja i biez taho pavinna zmahacca z abnižeńniem narađinaū, moža stracić nanava miliony svaich hramadzian.

Hutarki ab mižnarodnych dahavorach. Rumynija zajavila, što dahavor z Savietami mahla-b padpisać tolki ū parazumleńni z dziaŋzavami balkanskimi i z Turcyjaj. Saviety-ž zajavili, što jany pracioŋnja Sajuzu Skandynauškich dziaŋzaū, bo pradbačać, što jon budzie škiravany prociū Savietau.

Chamberlain, anhlicki premjer, skazaū u parlamancie pramovu, u jakoj zakranuū usie aktualnyja pytaŋni, a najbolj apraūdyvaū Anhliju pradžidam adkaznašci za finska-savieckuju vajnu i jejnyja, viedamyja ūžo, vynlki.

Kusinnen rasstralany — hetak pišuć danskija hazety. Tyja-ž hazety kažuć, što Savieckija ūlady vinavacili Kusinena, što jon falšyva infarmavaū urad SSSR ab palažeŋni ū Finlandy pradžidam vajnoj i hetak uclahnuū Saviety ū vajnu. — Na ziemiach finskich, jakija ciapier adyjšli da SSSR, maje być sarhanizavana novaja respublika, na čale jakoj stanuć finskija kamunisty, jakija dahetul byli na emihracyi ū SSSR.

Ministerstva zbrajeŋnia i amunicijy sarhanizavali niemcy. Ministrum stašia Dr. Todt, konstruktar abaronaj linii Siegfrieda. — Novy zakon u Niemieččynie daje prava rekviravać na vajennyja potreby kašcielnyja zvanij i alavianyja čašci damovaj snašci.

400 vahonaū nafty dla Niemieččyny ū čutkim čase maje być pryslana z Baku praz Rumyniju, Haliččynu i Vuhryju.

Krakaūskaje recha finska-savieckaha miru. „Goniec Krakowski“ z pryčyny finska-savieckaha miru napisau miž inšym šhetak: „Finlandyja pokazala, što moža mudra rezumleć sapraūdnašč. Nam palakom u hetaj chvilinie heta horkaja navuka bačyc, jak inšyja dziaŋzavy, majućy bolš trezvy zmysl, čym našy byūšyja ministry, nie dajuca služyc Anhlii aružam na vyclahvaŋnie kaštanuū z ahnia.“

Žyćcio ū Vilni i Kraju

Strymana tymčasam budova hydroelektroūni ū Turniškach, praca pačniecca pa atrymaŋni adpaviednych ofertaū pryvatnych.

Volnych pasadaū nima ni ū Mahistracie, ani ū Kasie Chvorych i prošbaū u hetaj sprave nia treba padavać.

Nočny ruch u Vilni na Vialik-dzień. Z dazvolu vajennaha Kamentanta m. Vilni, pazvalajecca chadzić i ježdzić pa horadzie praz celuju noć z vialikaj soboty na vialikodnuju nia-dzieli i z niadzieli na paniadziak.

Uciekačy vyjaždžajuć z Litvy. Na abšary zaniatyja niemcami vyjechała anahdaj 500 čalaviek vajennych uciekačou. Pradbačacca dalšyja transporty.

Nastupny Nr „Krynicy“ vyjdzie ū piatnicu 29 h. m.

Achviary

zložanyja ū redakcyi „Krynicy“, A) Na Bielaruski Nac. Fond:

Hram. Kraučonak	1,—
„ B. Prakapovič	0,50
„ Mgr. J. Šutovič	2,—
„ J. Najdziuk	2,—
„ A. Šutovič	2,—
„ J. Bahdanovič	2,—

B) Zamiest Vialikadnych vizytaū, — dla dziaciej Vilenskich bieł. škol:

A. Klimovič	5,—
Mgr. J. Šutovič	2,—

Usie bielaruskija špieūniki z notami i biaz notaū dastaniecie ū bielaruskaj kniharni „Pahonia“ Vilnia, Zavalnaja vulica № 1. VILNIUS, Zavalinē g-vē 1.

VALSTYBĖS DRAUDIMO ĮSTAIGA

(DZIARŽAŲNAJE BIURO STRACHOŲKI)

Kaunas, Mickevičiaus g. 5, telef. 24353 i 24354.

Inspektarat u Vilni

pry Jahajlaūskaj vul. Nr. 14. telef. 108

Na vyhadnych varunkach strachuje:

ad ahnia,
na vypadak šmierci, dažyćcia,
ad pamoru žyvoha inventara,
šyby ad ražbićcia. —

Strachouššyk biare ūdzial ū padziele zyskaū, ab čym infarmacyi daje Inspektarat u Vilni i šmatlikija agentury.

AD 1-ha SAKAVIKA

adčynieny ū Vilni, pry vul. Hiedymina 23,

REPREZENTACYJNY HOTEL

„VIKTORIA“

Prastornyja ventylavanyja ūmeblavanyja nanava-adremantavanyja pakoī. Vanny i ūsie inšyja vyhady.

Pavažanych Turystau pa pryjezdzie ū stalicu prosimo astanaūlacca tolki ū našym hotelu.

Ūlašnica: Ona Palionaitė-Gabrėnienė.

Kniharnia SPAUDOS FONDAS u Vilni

ūžo ū novym pamieškaŋni

Gedymina 23

tel. 22-77 i 29-98.

Pavažanych Klijentaū paviedamlajem,

što ū nas možna atrymać roznyja knižki pa žnižanach cenach ad 50 da 90 prac.

što miesiac tannaj knižki tryvaje ad 5.III. da 7.IV.

što škoły absluhoūvajem usiakimi litoūskimi padručnikami, a ū polskaj movie — histaryjaj i gieografijaj Litvy,

što praūnikom majem novyja vydaŋni litoūskich zakonau ū litoūskaj i polskaj movie,

što dla biuraū majem novyja i papraūlajem staryja rachavalnyja i pišućyja mašyny,

što najlepšym Vialikadnym padarkam žjaūlajucca premijavanyja knihi: Raganius, Naktis, Pabėgelis i inš.